

भविष्यात हवामानात नेमके काय बदल होणार आहेत, हे जाणून घेण्यासाठी वापर केला जातो तो विविध सूत्रांचा म्हणजेच मॉडेल्सचा! त्यासाठी अतिशय अद्ययावत व प्रगत कॉम्प्युटर्सची मदत घेतली जाते.

जुन्या काळातील हवामानाच्या नोंदी, सध्याच्या हवामानाच्या नोंदी, त्यात होत गेलेले बदल, हवामानाच्या विविध घटकांचा एकमेकांशी असलेला संबंध, हवामानाचा लहरीपणा अशी सर्व प्रकारची माहिती एका गणिती सूत्रात मांडली जाते. ही माहिती कॉम्प्युटरला पुरवली जाते. त्यानंतर कॉम्प्युटर खूप मोठ्या प्रमाणावर आकडेमोड करतो आणि भविष्यात हवामान कसे असेल याची माहिती आपल्याला देतो. त्यावरून भविष्यातील हवामानाबाबत भाकिते मांडली जातात. या सर्व प्रक्रियेसाठी बराच वेळही लागतो. मात्र, या भाकितांसाठी वापरली जाणारी सूत्रे किंवा मॉडेल्सबाबतच अनेक अभ्यासकांनी शंका घेतली आहे. या मॉडेल्समध्ये काही गोष्टी गृहीत धरण्यात आल्या आहेत. माणसाकडून भविष्यात हवेत किती कार्बन वायू सोडले जातील, पुढील काही वर्षांत समुद्राकडून हे वायू किती प्रमाणात शोषले जातील, सूर्यापासून येणारी किरणे वातावरणातील धूलिकणांमुळे

किती प्रमाणात अडवली जातील, अशा अनेक गोष्टींबाबत मॉडेल तयार करणाऱ्यांनी काही ठोकताळे बांधले आहेत. पण त्यांनी ज्या गोष्टी गृहीत धरल्या आहेत तसे घडेलच याची खात्री देता येत नाही. त्यामुळे

ज्या आधारावर ही मॉडेल्स तयार करण्यात आली आहेत तो आधारच पक्का नाही, असा आक्षेप काही अभ्यासकांनी घेतला आहे. त्यामुळे ही हवामानाची मॉडेल्स किती खरी ठरणार, याबाबत शंका घेतली जात आहे. त्यामुळेच भविष्यात वातावरणाचे तापमान किती असेल, समुद्राची पातळी किती वाढेल, या बदलांचा उष्णतेच्या लाटा व चक्रीवादळांवर काय परिणाम होईल, या सर्वच गोष्टींबाबत शंका उपस्थित केल्या जात आहेत. या प्रश्नांची समाधानकारक उत्तरे मिळेपर्यंत हवामानबदलाचा सिद्धान्त सर्वमान्य होणार नाही.

प्रश्न- भविष्यातील हवामानबदल सांगण्यासाठी कशाचा वापर केला जातो?

(उत्तर- रविवार, १२ ऑक्टोबरच्या अंकात)

महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ
प्रस्तुत

लोकसत्ता
गाथा
ज्ञानाची

ध्वनी प्रदूषण टाळा
नवरात्रीचा आनंद वाढवा

महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ

Website: <http://mpcb.mah.nic.in>

गुरुवार, दि. ०९.१०.२००८ सकाळी ७.४० वा. आकाशवाणीच्या अस्मिता वाहिनीवर जागर पर्यावरणाचा कार्यक्रम ऐका.

तज्ज्ञ : अ. पा. देशपांडे (मराठी विज्ञान परिषद)

मुलाखत : रविराज गंधे